

Uddrag af Breve fra A. de Saint-Aubain.

Ved Nicolaj Bøgh.

Nedenstaaende Uddrag af Breve, hvis Originaler for Th. Schorns Vedkommende ejes af hans Søn, Maleren W. Schorn, og ellers af mig, gengives her ordret med deres Forfatters Retskrivning. Skrev Saint-Aubain under sit eget Navn, brugte han altid latinske Bogstaver, undertegnede han sig „Carl Bernhard“, benyttede han gotiske; disse to Haandskrifter ligne slet ikke hinanden.

Den Frøken P. Ross, til hvem den sidste Del af disse Breve er skreven, er kendt under Forfattermærket Frederik Godkjær og har især gjort sig bemærket ved sine „Skildringer af Biskop Rasmus Møllers private Liv.“ I mange Aar opholdt hun sig i denne Mands Hus og fik senere Plads i Nykjøbing Kloster. F. C. Sibbern og Saint-Aubain vare længe hendes literære Raadgivere; skøndt hun, da hun henvendte sig til denne Sidste, slet ikke var kendt af ham personligt, fik hun i ham den ridderligste, mest uegennyttige Ven, hvilket bedst vil sees af hans skriftlige Henvendelser til hende. I „Breve til og fra Sibbern“ findes der mange Breve til hende.

Jeg mener, at de her meddelte Breve ville danne et nyttigt Supplement til de i nærværende Tidsskrifts 3. Række, 6. Bind, udgivne; jeg har sammenlignet disse med hine og sørget for, at der ikke forekommer Gentagelser.

Adressatens Navn saavel som Underskriften ere kun anførte ved første Brev, naar flere til samme Adressat umiddelbart følge hverandre. Brevene til P. L. Møller og „Corsaren“s Redaktion ere underskrevne Carl Bernhard, de øvrige A. de Saint-Aubain.

Til Forfatteren og Oversætteren Theodor Schorn.

Jeg har en Anmodning til Dem, gode Schorn, som jeg, uagtet mit Dem velbekjendte Talent til at plage mine Venner, næsten ikke har Mod til at komme frem med, en Anmodning, hvorved jeg i saa høi en Grad sætter Deres Godhed paa Prøve, at jeg savner min „alte herkulianische Brawour“ til at fordre. Jeg haaber nu at have forberedt Dem tilstrækkeligt, og skrider altsaa til Sagen selv; jeg har nemlig isinde intet mindre end at bede Dem laane mig Ingemanns Waldemar Seier, alle 3 Dele paa een Gang, paa en heel Maaned, min Fa'er; deri stikker Knoten; men jeg har mangfoldige Grunde for mit ubillige Forlangende, som f. Ex.: mindre end en Maaned kan aldeles ikke nytte mig; jeg maa altsaa have den tilstaaet — en Hovedgrund; dernæst: dermed skal Deres Godhed og Ingemanns Dygtighed vinde fortjent Berømmelse i Danmarks Annex Holsten, og endelig: derved skal en elskværdig og dannet Familie glædes, hvilken længes meget efter at gjøre Ingemanns Værkers Bekjendtskab.

Jeg er Dem fuldkommen ansvarlig for Bøgernes gode Behandling, og stoler paa Deres Godhed i den Grad, at jeg allerede glæder mig i Tanken til at pakke Waldemar ind

Chavn. d. 22. Aug. 1827.

Deres hengivne Ven A. St. Aubain.

Tillad mig at trække en Vexel paa Deres Godhed, kjære Ven, og bliv ikke vred paa Deres Plageaand derfor: jeg troer at have erhvervet mig et Slags Hævd paa at føre denne Tittel, og De har vist mange Gange tillagt mig den i Deres stille Sind. De var for kort Tid siden saa god at love mig det Hefte af Moerskabslæsning, der indeholder den af Dem oversatte Novelle af Kruse; dersom jeg maatte erindre Dem derom, vil jeg gjerne gjøre det netop idag, da jeg er bleven anmodet om at læse Et eller Andet iaften for nogle Damer, der, desværre, foruden megen anden Elskværdighed, hvorpaa Kjønnen har Eneret, ogsaa besidde megen Belæsthed, og kun tage imod gode Ting. De har saa ofte hjulpet mig ud af en lignende Knibe; jeg stoler ogsaa denne Gang paa Deres Godhed og haaber at De ikke vil slaae Haanden af mig

d. 15. Apr. 29.

— „Thi mod sin Skjæbne
Man kan sig ei bevæbne!“

Disse Textens Ord, benevole Lector! maae tjene til Indgang og Forberedelse for den Præken, jeg nødes til at holde for Dem, Seigneur! og for Deres Frue, i hvis behagelige Selskab jeg havde haabet at kunde tilbringe denne Aften, enten her eller hisset. Ved her forstaaes naturligviis Deres og ved hisset Frue Grüners¹⁾ Bolig; hvilket er et Beviis for at det er Feil naar man i daglig Tale kun bruger hisset om Himlen, da man som Figura udviser ogsaa kan sige her. Men der bliver Intet af min Himmelfart dennegang, og jeg nødes til at tilbringe denne Aften andensteds, paa Grund af tidligere reficerede Invitationer, som jeg nu maae adlyde. Jeg har 2 Indbydelser til iaften, foruden Deres stadige

¹⁾ Fru Gr., født Rafn, Enke efter Auditor i Søetaten Hans G. (Se om hende Vilh. Andersens „Poul Møller“ S. 166—67, Saml. Skr. af B. S. Ingemann, 2. Udg. IV, 2, S. 231, og „Breve til og fra Ingemann“, S. 282).

Tilladelse til at indfinde mig, og Skjæbnen har dertil endnu bebyrdet mig med 1 til Middag. Gud veed hvor al saadan ufortjent Godhed kommer fra. Uagtet jeg nu heelt vel indsaae, at min Bestræbelse kun for Formens Skyld maae undskyldes, og at det vil falde Dem meget let at finde Dem i dette Stød, som det falder mig tungere at bære, som, for at vise Dem, at jeg er en lagttager af Formen, uden hvilket man ikke kan blive lykkelig paa Jorden og salig i Himlen, siger Knud Sjællandsfa'er, tager jeg mig herved, i en forbandet lang Sætning, som jeg vilde ønske, at jeg var vel ude af, da den altfor meget ligner de chinesiske Æsker, som staae inden i hinanden, den Frihed at bede Dem have mig undskyldt hvad Dem selv angaaer, og undskyldte mig for Resten af Forsamlingen, alt paa den bedste og netteste Maade, hvortil jeg herved giver Dem carte blanche. Stakkels Schorn! ja, De maatte ønske, at jeg havde sendt Dem et carte blanche istedetfor denne Epistel, som søger sin Mage i Nederdrægtighed; men De skulde blot see min Pen, og mit Blæk, og mit Humør og mit Hastværk, hu! alle disse fremmanede Djæveler gjøre mig det selv ganske broget. Træd derfor lidt tilside, saa vil jeg slutte.¹⁾

De kan neppe begribe, hvorfor De absolut skal afveien, men det er because jeg havde isinde at slutte med et Sving, som ellers let havde kundet sprøite hen paa Deres Væst . . .

Anbefal mig bestens til alle Mennesker, men fremfor alt til Deres Frue. . . .

5te Januar 1832.

Til Herr Cand. phil. P. L. Møller, Kronprindsessegade
Nr. 396, 3die Sal.

Paa Landet 11 Aug. 1842.

Formedelst min Fraværelse fra Kjøbenhavn erholdt jeg først igaar Deres meget ærede og smigrende Skrivelse til mig af 30te forrige Maaned, og dette er Grunden til, at den, imod Deres deri yttrede Ønske, er forbleven saa længe ubesvaret. Og *endnu* maa den forblive ubesvaret, thi det er mig ikke muligt med Be-

¹⁾ Her findes nogle Kruseduller og Mærker af, at Pennen har spruttet.

stemthed at erklære mig angaaende Opfyldelsen af en Opfordring, som har været mig meget kjærkommen og som det skulde være mig en stor Fornøjelse at kunne fyldestgjøre. Jeg troer ikke at jeg har Noget, der som Fragment kunde være skikket til at meddeles i Deres Nytaarsgave¹⁾, og da De medio Sept. ønsker at have Bidragene samlede, bliver der mig kun en Maaned tilbage til at udarbejde noget Nyt. Dette er for mig, som maa bekjende at være en doven og langsom Arbejder, en temmelig kort Frist for et Arbejde, som ikke skal bringe Dem til at angre Deres venskabelige Opfordring til mig. Jeg forbeholder mig derfor at kunne, til den bestemte Tid, meddele Dem det Bidrag, jeg meget ønsker at kunne levere Dem, saafremt det bliver mig muligt at faae det færdigt, og haaber, at denne tvivlsomme Afgjørelse ikke vil have nogensomhelst Indflydelse paa Deres Foretagende; da det er mig om at gjøre, at vedligeholde den venskabelige Forbindelse, De har været saa god at aabne mig, og give den den fuldeste Udstrækning, tillader jeg mig at træffe den bestemte Aftale med Dem, at De ikke i fjærneste Henseende maa ansee Dem forbunden, dersom det Bidrag, jeg haaber at kunne sende Dem, er anderledes, end De havde ønsket det — og dertil kan tænkes mangfoldige Grunde, da jeg Intet kjender til Planen i Nytaarsgaven — venter jeg af Dem, at De vil sige mig det aabent og ligefrem med den samme Ærlighed, hvormed jeg har gjort Dem denne Anmodning, idet jeg giver Dem mit Ord paa, at blandt alle de Feil, hvoraf jeg er i Besiddelse, findes ikke den Forfatter-Ømfindtlighed og den Suffisance, som ikke tillader forskellige Anskuelser eller Smag, og at jeg kun vil ansee det for et Beviis paa at De har ydet mig Retfærdighed, saafremt De sender mig et Bidrag tilbage, som ikke har svaret til Deres Forventning

Med særdeles Agtelse Carl Bernhard.

9. Octbr. 42.

Det er sandelig ikke min Skyld, at De saa længe har ventet paa Svar, paa to Breve, som jeg først idag begge har modtaget

¹⁾ „Gæa“.

paa eengang. Den store Afstand imellem os, idet jeg endnu er paa Reise, har gjort det vanskeligt for mig at bestemme, hvor mine Breve kunde træffe mig, og en Brevpakke, der er gaaet feil fra den ene Ende af Landet til den anden, har netop indeholdt disse to Skrivelser, som jeg vilde have givet meget til at erholde i rette Tid. Deres gode Tanker om mig og Deres endnu bedre Yttringer, kjære Herr Møller, takker jeg Dem ret meget for, ihvorvel Ingen bedre end jeg kan erkjende, at De giver mig en større Credit end mit fattige Huus har gjort sig værdig til; jeg vil nødig forspilde Deres gode Mening, og burde derfor være mere forsigtig, end det, ærlig talt, er min Natur at være — jeg gjorde sandelig bedst i, at blive ved min tidligere Bestemmelse og afholde mig fra at give de Blottelser, som jeg ved denne Leilighed udsætter mig for. Men den Maade, De opfordrer mig paa, er altfor directe til at jeg vil undslaae mig for at vise Dem hvormeget jeg paaskjønner Deres Venskab for mig, og den Udsættelse, De foreslaaer mig, er, om ikke lang nok, saa dog altid saa lang at jeg tør haabe at kunne udrette Noget. Dersom De altsaa vil tage til takke med en stor Bagatel, dersom De vil gjøre det paa egen Risico og for Alting ikke glemme, at jeg aabent og ærligt har sagt Dem, at jeg mistvivler om at kunne i dette Øieblik — hvor mangehaande Omstændigheder forhindre mig i at arbeide — levere Dem Noget, som De og jeg kan være bekjendt, dersom De vil love mig, at De vil tilbageholde mit Bidrag, hvis De skulde finde det under den Forventning, De har havt om det, saa vil det være mig kjært at kunne overbevise Dem om, at det ingenslunde er Mangel paa Villie, som har bragt mig til at give Dem et Afslag paa Deres tidligere Anmodning. De skriver, at „Fristen kan udsættes til først i November“; maaske er De saa god, ved Leilighed at underrette mig derom, hvis jeg ikke tør forstaae disse Ord saaledes, at de give mig Orlov til at benytte den *første Halvdel* af November.

Det maa vel synes Dem lidt comisk, at jeg gjør saa mange Ophævelser om en saa stor Ubetydelighed; men De har ingen Idee om, i hvilken Grad uforberedt Deres Opfordring har truffet

mig, og det maa ikke forekomme Dem besynderligt, at jeg kun med Ængstelighed giver Deres gode Mening om mig til Priis for de Chancer, som jeg imødeseer paa en Vei, hvor jeg lettere kan forvilde mig end naae Maalet

Kjøbenhavn d. 3 Novbr. 1842.

Deres ærede Skrivelse til mig af 2 Novbr. giver mig Anledning til uopholdelig at sende Dem disse Par Linier. At jeg ikke har givet mig tilkjende for Dem, efter at være imødekommen af Dem paa en saa smigrende Maade, har sandelig ingenlunde sin Grund i nogen Tvivl til Deres Discretion, men i den Omstændighed, at min Anonymitet ikke udelukkende tilhører mig, og i at jeg ikke anseer mig berettiget til at røbe en Andel i en literair Entreprise, som min Forlægger tildels har Part i¹⁾, uden at underrette ham om at Saadant er skeet, Noget, som kunde bidrage til at svække den Interesse, jeg haaber at han viser for at bevare Forholdet ganske i dets oprindelige Form. Denne Anonymitet medfører imidlertid mange Ulemper, blandt andre ogsaa den, at jeg ikke seer mig i Stand til ligefrem at modtage eller bortsende den allerubetydeligste Meddelelse. En af mine nærmeste Venner²⁾, hvis i Sandhed opoffrende Deeltagelse for mine Foretagender jeg skylder at mit eget Navn endnu ikke er bleven nævnet, har paataget sig at være Mellemmand for mig, hvor det gjøres fornødent; til ham har jeg ogsaa denne Gang overdraget at lade Dem tilstilles det Brev, som har givet Anledning til det nærværende Svar; hvorledes denne Commission er bleven besørget er mig endnu uafvidende, og jeg kan kun sige, at det er en Feil og imod udtrykkeligt Forbud, det er jeg overbeviist om, hvis noget Navn ved denne Leilighed er bleven nævnet af Budet; jeg tør ikke antage at dette skulde have været fiffigt nok til at vælge sig et Navn, til at aflevere sit Budskab under, og maa saaledes troe, at Skjebnen i en klodset Piges Skikkelse atter har dynget een Grund mere til Mistanke paa min stakkels Ven, som allerede har maattet bære

¹⁾ Breve fra P. L. Møller til Carl Bernhard gik gennem Bogholder Langhoff (Schuboths Boghandel).

²⁾ Lægen Andreas Buntzen?

saa megen Mistanke for min Skyld. Hvorom Alting er, saa er jeg overbeviist om, at denne Sag bliver fuldkommen imellem os, at hvilket som helst Navn der end er blevet udtalt og hvilke Formodninger, De end derpaa har bygget, vil De vide at bevare alt Dette med den Discretion, som jeg ubetinget tiltroer Dem, efter Alt, hvad jeg har erfaret om Deres Character, og jeg modtager saaledes kun som en overflødig Godhed det Tilsagn om Taushed, den Cavalleerparole, som De har været saa god at give mig. Det vil være mig meget kjært om jeg engang kunde være saa lykkelig at gjøre Deres personlige Bekjendtskab, jeg haaber da fuldstændig at kunne overbevise Dem om, at ingen som helst Mistillid har besmittet det Forhold, som nu allerede finder Sted imellem os.

Hvad Bidraget angaaer, da er den Frist, De giver mig, meget kjærkommen; jeg vil kun ønske, at denne Udsættelse ikke maa blive taget med i Beregningen, naar De engang skal fælde Dommen over mit Arbejde, og at De ikke vil vente at faae noget Godt, fordi De giver tilstrækkelig Tid til at Frugten kan modnes. Det er desværre ikke altid sandt, at Tiden altid bringer Roser; skulde De tvivle, da er det mig maaskee forbeholdt at føre det praktiske Beviis derfor

Den 3 Octbr. 1842.

Det gaaer mig, sans comparaison, som Guldsmeden i Hoffmanns Fräulein Scudery, jeg vil ikke skilles fra mine Arbeider, dog ikke som han, fordi jeg finder dem altfor gode, men fordi jeg finder dem altfor slette. Saaledes er det ogsaa gaaet mig dennegang, og det er Anledningen til, at Maaneden er gaaet tilende uden at De har hørt fra mig. Kunde det gaae an, havde jeg endnu længere opsat at give Livstegn fra mig. Der er desuden en anden Grund, som har foranlediget min Forsinkelse. Da jeg i saa lang Tid Intet hørte fra Dem, troede jeg, at Deres Plan ganske var opgivet, og jeg betænkte mig nu ikke paa at tilintetgjøre et Arbejde, som jeg dengang havde gjort færdigt til Dem, men som ingenlunde tilfredsstillede mig. Deres Brev af 4 September overraskede mig derfor og fandt mig aldeles uforberedt, og det saameget mere, som jeg var paa en Reise og

ikke havde mine Papirer til min Disposition. Da jeg imidlertid gjerne vil vise Dem, at jeg ingenlunde mangler god Villie til at opfylde et Ønske, som De paa en for mig saa smigrende Maade har yttret, har jeg gjort hvad der stod i min Magt for at komme det i Møde, idet jeg har fuldendt en lille Skizze, som jeg herved tillader mig at sende Dem¹⁾. Ingen kan mere end jeg være overbeviist om hvor ubetydelig den er, og jeg kan kun tilføie, at jeg selv er saa misfornøiet med den, at ikke den mest desappointerte Læser kan være det i høiere Grad. Idet jeg sender Dem den, beder jeg Dem derfor have den Godhed for mig, at lade den være ubrugt, saafremt De paa anden Maade skulde kunde udfylde den Plads, som De har været saa god at tiltænke mig, og saafremt De, hvad jeg venter, deler mine Anskuelse om dens Ringhed. Dersom jeg havde med nogen Anden at gjøre, vilde jeg have sendt en Undskyldning i Stedet; til Dem sender jeg Skizzen selv, idet jeg holder mig overbeviist om, at De vil anvende Deres Kritik til mit Bedste.

At finde et Navn til Barnet, har allerede sat mangan Fader i Forlegenhed, og man tyer i saadanne Tilfælde ofte til en Onkel. Lad mig ansee Dem for en velvillig Onkel, og hav den Godhed at døbe Barnet, hvis De anseer det for rigtigst, for det og dets Fader, at introducere det i Verden under Deres Autorithet.

I stor Hast

28 Octbr. 1843.

De to Yderligheder, som jeg stadig bevæger mig imellem, Reiser og Sygdom, maae tjene til Undskyldning for at jeg saa seent aflægger Dem min erkjendtligste Tak for Tilsendelsen af Arena, et Tidsskrift, for hvis Vedblivelse jeg nærer de bedste Ønsker. Det skulde i Sandhed gjøre mig ondt, om ingen kritisk Journal hertillands kunde bestaae, uden at være i Hænderne paa et eller andet Laugsvæsen, thi denne *conditio sine qva non* skylde vi, at Kritiken staaer paa saa særdeles uvirksomt et Standpunkt indenfor vore Grændser, og at man maa savne et saa

¹⁾ Her er Tale om hans Fortælling „Marie“. „Gæa“ udkom først 1845, og deri staaer den. Se om denne Fortælling: H. Schwanenflügels „Carl Bernhard“, S. 12—13.

godt Hjælpemiddel, som en grundig og upartisk Kritik unegtelig afgiver.

De har vistnok ikke gjort mig i mindste Maade Uret, ved at antage ethvert Ord i mit Brev for min oprigtige Mening; ihvor megen Respekt jeg end har for Politessen, mener jeg dog at den ikke hører hjemme, hvor Talen er om alvorlige Forhold af den Art, at de kunne faae Indflydelse paa vor literaire Ære. Det er heller ingen simuleret Beskedenhed fra min Side, men Erkjendelse af, at jeg har leveret noget Middelmaadigt, og jeg kan ikke ret faae i mit Hoved, hvorledes De har kunnet fælde en saa gunstig Dom over min lille Skizze, som De har gjort. Imidlertid har det glædet mig meget, at De ikke anseer den for at være *aldeles* mislykket, og da alt Ansaret i denne Sag maa falde paa Dem, kan jeg kun tilføie, at det gjør mig *dobbelt* ondt, at den ikke er bedre.

Idet jeg ønsker Dem at faae bedre Medarbeidere til Resten af Deres Aarbog, takker jeg Dem endnu engang for den Tillid, De har viist mig, og anbefaler mig i Deres venskabelige Erindring, idet jeg beder Dem at ansee „en Skizze fra Jylland“ ¹⁾ for en venlig Gave fra Deres med Høiagtelse forbundne Carl Bernhard.

Kjøbenhavn d. 11 Februar 1845.

. . . Dersom De er en af de lykkelige Dødelige, der ikke er besat af den fule Opsættelsesdæmon, vil De ikke kunde fatte hvorledes der kan gaae fem Uger hen, uden at man gjør Mine til at afdrage det Mindste paa en saadan Erkjendtlighedsgjeld, som den, jeg staaer i til Dem, efter at have modtaget Deres Gæa. Det er gaaet mig som det bestandig gaaer os Opsættere af Profession, og jeg er ogsaa bleven straffet; først opsatte jeg at takke Dem, fordi jeg vilde gjennemlæse den hele Gæa forinden jeg skrev Dem til; saa kom jeg til at gjøre en lille Reise, og opsatte atter, og neppe er jeg kommen tilbage før en Øieninflammation gjør mig det umuligt baade at læse og at skrive. Det er min Reconvalescens jeg benytter til at bede Dem om Tilgivelse for min Synd og bringe Dem min Tak for Deres venskabelige Godhed.

¹⁾ Ensbetydende med „Marie“, som foregaar i Jylland.

De spørger mig om min Mening om Gæa? Og jeg tilstaaer da ligefrem, at jeg flere Gange har følt mig benauet, omtrent som Saul da han saae sig iblandt Propheterne, ved at have leveret Dem et saa ringe Bidrag til en Bog, der indeholder saameget godt. Gæa i det hele taget har interesseret mig; men jeg vilde især have foretrukken at see den Plads, De har skjenket mig, udfyldt med noget Mere af Deres Afhandling over den franske Literatur, der forekommer mig at være Værkets Glands-punkt ¹⁾. Men da Deres lyriske Arbejder ogsaa have interesseret mig meget, seer jeg nok at ovenstaaende: *Især*, ikke er saa eksklusivt, som det er skabt til at være.

Endnu engang ret megen Tak for Deres Godhed imod Deres erkjendtlige

Carl Bernhard.

Den 16 Septbr. 1845.

Deres Brev af 5 Septbr. har jeg modtaget idag den 16de paa en Reise i Sjælland, hvorfra jeg først vender tilbage seent paa Aaret. Jeg takker Dem for den gode Tro De har havt til min gode Villie, og for det venlige Tilbud, De har gjort mig, at ville optage i den nye Aargang af Deres Gæa et lidet Bidrag af mig; men jeg beklager, at jeg intet saadant har at byde Dem. Jeg er desværre ikke nogen Arbeidsbi, gid jeg var det; men jeg kan derimod rivalisere med den dovneste Vandbi i Dovenskab, og vinder maaske endogsaa Prisen. At have Noget liggende, er endnu ikke lykkedes mig, og de Smaaarbejder, jeg undertiden foretager, mislykkes altid og blive tilintetgjorte i Mismodighed, saa at mine Skuffer ere tomme, om jeg end kunde komme til dem, som for Øieblikket ikke er Tilfældet og ikke vil blive det i lang Tid. Jeg skynder mig at give Dem denne Meddelelse, som den eneste Maade at vise Dem min Interesse for Deres Foretagende, der i dette Øieblik staaer i min Magt, ved nemlig ikke at lade Dem vente forgjeves.

¹⁾ Der findes i denne „Gæa“ saadanne Bidrag som Blichers „Skinsyge“, Hauchs „Dionysos“ (Fragment af „Marsk Stig“), Ludv. Bødtchers „Fuglen“, Welhavens „Buesnoren“, H. C. Andersens Æventyr „Hyldemor“ og Fragmenter af „Ahasverus“ og desuden Digte af Oehlenschläger, Chr. Winther, H. C. Ørsted, Wergeland, F. J. Hansen, Carl Borgeard, o. s. v., samt Bidrag i Prosa af C. N. Rosenkilde, Grimur Thomsen, o. s. v.

Med de bedste Ønsker for at Deres Foretagende maa lykkes og trives ret hurtigt, forbliver jeg, med mange Undskyldninger for dette Gallopbrev, med Høiagtelse forbindtligst Carl Bernhard.

Til Th. Schorn.

. . . Idet jeg takker Dem ret meget for det mig i min Fraværelse tilsendte Hefte af Wallins Prædikener¹⁾, anmelder jeg at jeg er kommen tilbage, skjøndt som et skrøbeligt Kadaver, og atter er at træffe paa det gamle Værksted.

20 Octbr. 43.

Deres hengivne A. de Saint-Aubain.

. . . . Det er ikke meget ofte, at jeg i denne Tid spiser ude til Middag, da jeg mener med Herr Mahner²⁾ at man æder formeget ved saadanne Leiligheder, og min Moders tarvelige Kjøkken er den gamle latinske Sætning: plenus venter non studet libenter, bestemt ikke foranlediget af. Kom altsaa en Eftermiddag mellem Kl. 5 og 7 $\frac{1}{2}$, og De skal være hjertelig velkommen, og skulde De være i Byen om Formiddagen og ville tage til Takke med ovennævnte Kjøkken, vil det glæde min Moder og mig ret meget, og De vil altid Kl. 4 komme til Spisetiden, om De end ikke kommer til nogen af Deres Livretter.

Kbhvn. Søndag Middag d. 21 April.

Chvn. 15 Mai 1845.

De er en Tydsker og jeg en Amager; det er altsaa i sin Orden at jeg tager min Tilflugt til Dem for at blive hjulpen i Tydsk; til Gjengjæld skal jeg altid staae Rede, hvis De vil have Hjelp i Amager-Dansk. Sagen er denne. For at hjelpe en arm Familie i en Sag, som den har i Tydskland, og hvorom jeg skal fortælle Dem mundtligt, er det mig af Vigtighed at faae indlagte fortydsket af en habil Mand, da jeg ikke kan beqvemme mig til at ansee mig selv derfor og har en afgjort Modbydelighed for Stiiløvelser

¹⁾ Som Schorn oversatte.

²⁾ Christian d. Ottendes Protegé Ernst Mahner, „Sundhedsapostelen“, som i 1844 her i Kjøbenhavn holdt offentlige Forelæsninger over „Sundhedens Urdoktrin“.

. . . . Erfaringen lærer mig Intet at love som vist, hvad i mindste Maade beroer paa Andre

See gunstigst gennem Fingre med mine Kragetæer; men, blandt alle de Ting, hvori jeg er tilbage, udgjør Brevskrivning en væsentlig Deel, og Calligraphie er ligesaa lidt min Force, som noget af alt det, der ender paa graphein . . .

Til Corsarens Redaktion¹⁾.

Kjøbenhavn den 30 Marts 1847.

Corsaren har med megen Bitterhed beskyldt mig for, at have godtgjort min Duelighed til ordret af aftrykke franske Bøger. Heri har Corsaren gjort mig Uret; thi at tilegne sig en Tanke eller et Billed, ved at optage det i sig, og senere at gjengive det af sit eget Indre, kan neppe kaldes at udskrive en Bog. Er dette en Synd, da har jeg oftere gjort mig skyldig deri, og den

¹⁾ „Corsaren“ for 26. Marts 1847 indeholdt Følgende:

C. Bernhard som Krønikeskriver.

Corsaren gjorde for kort Tid siden opmærksom paa, hvorledes C. Bernhard i sine Krøniker fra Chr. 2's Tid tilfulde har godtgjort sin Duelighed til ordret at aftrykke franske Bøger. I 3. Del har han senere vist, at han ogsaa er Mand for at gøre det ved svenske ditoer. Her anvender han nemlig en bekendt Begivenhed: „en adelig svensk Frøkens Bortførelse“, hvilken findes ordret oversat efter Originalen i Hist. Tidsskrift, 2. B., 2. H., og er desuden fortalt i Frederikke Bremers „Nabofamilierne“, alene med en Forvexling af Tiden, er cirka 50 Aar. Men hvor stor Historieskriver og hvor nøjagtig Kopist han end er, kan han dog stundum tage fejl, hvilket følgende Exempel viser:

I „Krønikerne“s 2. Del fortæller Forfatteren nemlig om de to Rivaler Ivar Lunge og Jørgen Tengnagel, at de hver havde foræret Kongen et Køretøj (Körritz), og, da de ej kunde blive enige om, hvis der var prægtigst, udfordrede de hinanden, og den sidste af dem faldt i Dystløbet. Heraf tager nu Forf. Anledning til en skøn lille Afhandling om Datidens Befordringsvæsen, hvilken i og for sig kunde være meget god; men Ulykken er, at der i hans Kilde (Huitf. p. 1143—44) ikke staaer et Ord om noget Køretøj, da „Körritz“ betyder et Kyras; det var to Kyrasser, ikke to Køretøjer, som Striden opkom om, og Kongen afgør da Tvisten ved at opfordre Ridderne til i en Turnering hver at prøve Godheden af sit. Med denne sindrige Afgørelse af Striden kom nu C. B. naturligvis lidt i Forlegenhed og saae sig derfor nødt til ganske at udelade den, da han som tænksom Skribent nok kunde indse, det ikke gik an, at Ridderne hver iførte sig et Køretøj til Turneringen; han kunde da paa ingen Maade lade Ridderne køre; men Skæbnen vilde, at den ærede Forfatter derved selv er kommen ganske artigt op at køre.“

citerede Reminiscens er ikke noget enkeltstaaende Exempel i mine Arbeider. Jeg har heller ikke, som Corsaren ogsaa beskylder mig for, udskrevet nogen svensk Bog; hvad der staaer i „Nabofamilierne“ er mig ubekjendt; men jeg har ligefrem benyttet et historisk Aktstykke af Historisk Tidsskrift, og dertil har jeg troet mig berettiget. At jeg ingen Hemmelighed har villet gjøre deraf, vil Enhver let kunde see ved Sammenligning, og det er ikke noget Øieblik faldet mig ind, at man kunde troe, at jeg havde det til Hensigt, da Tidsskriftet baade er nyt og meget læst. Mig selv bevidst, at jeg har stræbt at gjengive den Tids Talesprog saa nøiagtigt, som det har været mig muligt, har jeg, ved at blande saamange autentiske Replikker i Dialogen som det har været gjørligt at opdrive, villet anstille en Prøve med, hvorvidt min Bestræbelse var lykkedes eller ei, og give dem den ægte Kolorit. Efter min Anskuelse har jeg ikke overskredet Grændserne for det Tilladelige.

Hvad den paaankede Feiltagelse angaaer, da har Corsaren den fuldkomneste Ret. Hvad der har bragt mig til at begaae denne Feiltagelse, er ligegyldigt; men vist er det, at det er en stor Dumhed, hvilket er det Værste, der kan siges om den, og den har neppe moret Corsaren saameget, som den har ærgret Forfatteren.

Jeg har skrevet disse Linier for at meddele Corsaren mine Anskuelser af dens Anker imod mit Arbeide; men ingenlunde for at se dem offentliggjorte eller besvarede, og jeg beder Corsaren derfor at ansee dette som en aldeles privat og personlig Meddelelse til dens Redaction fra
 Carl Bernhard.

Til Th. Schorn.

Tak for de venlige Linier, De sendte mig, kjære Schorn. De, som har kjendt min Moder, veed hvad jeg har tabt i hende: hun var det Eneste, jeg havde bunden mig til her paa Jorden, og jeg kunde ikke rammes af noget haardere Slag. Men jeg maa alligevel takke Gud for, at have beholdt hende saalænge med usvækkede Aands- og endnu ikke nedbrudte Legemskræfter, for at have kunnet være hos hende i hendes sidste Dage og

trykke hendes Øine til, da hun mildt og blidt, som hendes hele Liv havde været, blev kaldt herfra uden langt Sygeleie og uden Lidelser. At Vor Herre sparede hende for at døe af Cholera i dette befængte Huus¹⁾, er en stor Naade; men hun er vistnok prøvet tilstrækkeligt, hun havde gennemgaaet meget tunge Tilskikkelser, og hendes Vandring har sandelig ikke været blot paa Roser.

Nu har hun Fred! — Hvor stort mit Savn er, behøver jeg ikke at sige Dem. De har ogsaa prøvet hvad det er, at see de kjæreste Baand briste. —

Lev vel, kjære Schorn, og modtag mit Ønske for at det fremdeles maa gaa Dem og Deres vel.

Deres hengivne A. de St. Ab.

Torsdag d. 4 Aug. 1853.

Til Frøken P. Ross.

[Efter at have gjort Rede for, hvorledes han har foretaget sig Rettelser i hendes Arbeide og faaet Boghandler Steen til at være hendes Forlægger, skriver Saint-Aubain d. 10. Febr. 1854:]

„Da jeg gjentagne Gange har været hos Sibbern uden at træffe ham, vilde jeg netop fornye mit Besøg, som jeg modtog Deres Brev, hvori De ønsker, at jeg ikke skal tage ham videre paa Raad, men handle paa egen Haand. Jeg har meddeelt Steen denne min illimiterede Fuldmagt og ikke senere talt med Sibbern derom. Steen vil dog sandsynligviis sende ham Manuskriptet til Gjennemlæsning, hvilket De jo ikke kan have Noget imod, og skulde han muligt have en eller anden Bemærkning at gjøre, kunne vi jo kun vinde ved at faae Anledning til at tage den under Overveielse. Jeg maa gjentage hvad jeg tidligere har sagt, at Sibbern interesserer sig saa oprigtigt og varmt for Dem og Deres Anliggender, som De kun kan ønske det, han er Dem en fuldtro Ven, og vil vistnok vedblive fremdeles at være det; ifald jeg ikke havde mærket det paa hans egne Ytringer, veed jeg det directe fra Steen, hos hvem Sibbern har forstaaet at bringe

¹⁾ Nyhavn Nr. 6, Charlottenborg-Siden; i dette Hus døde paa denne Tid Medaillør Krohns første Hustru.

Varme i Handelsgemyttet, Noget han maaskee ellers ikke plejer at lide af.

For det øvrige venlige Indhold af Deres Brev bringer jeg Dem, min Frøken, min hjerteligste Tak. Det er altid velgjørende at see sig forstaaet

Med særdeles Høiagtelse ærbødigst A. de Saint-Aubain.

Kbhvn., Søndag d. 12. 3. 54.

. . . Deres lille Fortælling [den sidste i Samlingen]¹⁾ har meget interesseret mig, og jeg er overbevist om, at den vil behage almindelig og efterlade et godt Indtryk hos Læserne. Nogensomhelst Forandring, som De, min Frøken, omtaler som sandsynlig, kan jeg ikke tilraade; jeg veed virkelig ikke det Mindste, jeg kunde ønske anderledes, ja, jeg vil maaskee endogsaa betænke mig paa at benytte den Tilladelse, De med saamegen Tillid har givet mig, til at maatte ombytte et enkelt Udtryk med et andet, som faldt mere afrundet i mine Øine. Jeg er nemlig altid meget bange for at jeg skal lade mig forlede af et specielt Liebhaber for et enkelt Udtryk, til at forringe det eiendommelige Præg, som netop i enkelte Udtryk kan gjøre sig gjeldende. Men da vi netop ere paa dette Gebeet og mine Øine falde paa Deres Manuscripts sidste Linier, som ligge for mig, vil jeg spørge, om De holder paa det Udtryk: „Torkild gav Ane et Sjælekys“, eller vil tillade mig at ombytte det med: „Torkild gav Ane et Kys ret af Hjertens Grund“. De seer, hvor smaalig jeg kan være, idet jeg hellere vil kysse med Hjertet end med Sjælen, uagtet det vel egentlig kommer paa Eet ud.

. . . . Den anden Korrektur [paa Deres Bog] bliver tilstillet mig for at mulige Misforstaaelser og Meningsfeil kunne blive rettede Paa denne Maade haaber jeg at vi skulle faae Bogen nogenlunde feilfri. Jeg beklager at jeg ikke kan hen- vise til Nogen paalideligere end mig selv i det andet Gjennemsyn, men det har ikke være muligt at ordne det anderledes uden at bebyrde Dem med en Udgift, som jeg ønsker, at De

¹⁾ „Ingen Genvej“.

skal være fri or Fra min Side skal Bogen ikke blive opholdt

Modtag, min Frøken, Forsikringen om min Høiagtelse og om det Venskab, som Deres Tillid til mig har knyttet

Kbhvn. Søndag d. 21de Mai 1854.

. Jeg har længe havt og har endnu bestandig en af de haardnakkede Forkjølelser, som man ikke bliver af med ved andre Midler end Tiden, enten dette Middel nu virker paa den ene eller den anden Maade; jeg hoster fra Morgen til Aften og fra Aften igjen til Morgen, og i den Forfatning føier man kun altfor let sine slette Tilbøieligheder.

. . . . Endelig er da Bogen kommen ud; den vil afgaae til Dem med den første Pakkepost, der, saavidt jeg veed, gaaer herfra paa Tirsdag og formodentlig kommer til Nykjøbing — — — lad mig regne efter — — — paa Onsdag Nat, saa at De paa Torsdag til Formiddags Kaffen kan begynde at skære den op . . . Det varede lidt længe, og jeg kan tænke at De længes efter at see Barnet; jeg kan da en attendant sige Dem, at det tager sig meget godt ud, og „falder godt i Haanden“, en Forlæggerbemærkning.

Paa Torsdag Formiddag ville mine Tanker være hos Dem og tage Deel i Deres Tilfredshed, thi den tvivler jeg ikke om; De er for naturlig til ikke at skulle føle Tilfredsstillelse ved det fuldbragte Arbeide Jeg beder Dem, min Frøken, være overbeviist om, at jeg skal varetage Deres Interesser saameget det staaer i min Magt Og nu, min Frøken, har jeg kun tilbage at bringe Dem min Tak for den Tillid, De har viist mig — jeg behøver vel ikke at tilføie min Forsikring om, at det har været mig kjært at udføre dette „ubetydelige Anliggende for mig i mine heures perdues“ og som jeg haaber tilfredsstillende for Dem paa samme Tid som det vistnok ogsaa vil tilfredsstillende Læserne, og at jeg har gjort det efter bedste Evne, og med stadigt Hensyn til ikke at forvanske Originaliteten. Ligesom det til enhver Tid skal være mig behageligt at kunne være Dem nyttig, ønsker jeg at De bestandig maae finde Dem opfordret

til at fortsætte en Virksomhed, der vistnok vil finde almindelig Paaskjønnelse. . . .

Kbhvn. 31 Mai 1854.

. . . . Af Herr Steen har jeg erfaret, at det er Deres Ønske at Etatsraad Sibbern som sædvanlig skal modtage og qvittere paa Deres Vegne for det Dem tilkommende Honorar Det gjør mig ondt at jeg ikke har kunnet drive Steen høiere end til et Honorar, for samtlige 14 $\frac{1}{2}$ Ark, af 87 Rbd., men han har lovet at ville senere give et Tillæg til, hvis Afsætningen svarer til hans Forventninger. Jeg har sat Sibbern ud paa at lægge ham paa Torturen, for yderligere at klemme ham; men en Steen er ikke let at faae trykket blød, har jeg nok mærket.

Jeg har kun talt med meget Faa i den sidste Tid, men iblandt dem have dog været nogle Læsere og Yndere af Deres Fortællinger. En meget elskværdig ung Kone, hvis Dom jeg sætter Priis paa, har glædet sig meget over dem, især har den sidste tiltalt hende meget.

Det gjør mig ondt at der, uagtet . . . min bedste Villie til at undgaae det, er indløbet de af Dem paapegede Feil. Tillykke ere de kun lidet meningsforstyrrende og ville ikke paaagtes af almindelige Læsere. At Manuscriptet undertiden har været lidt vanskeligt, er vistnok ingen reel Undskyldning, og mindst for mig; imidlertid troer jeg at den ene Feil skriver sig fra en urigtig Opfattelse, som derved er foranlediget. Jeg beder om Deres Absolution for min Part deri, desværre var det ikke muligt at rette dette nu.

Med de bedste Ønsker for Deres Helbred og fremtidige Velvære forbliver jeg, min Frøken, Deres ærbødige og hengivne

A. de St Aubain.

Kjøbenhavn, Søndag d. 5 Novbr. 1854.

Det har glædet mig meget igjen engang at høre fra Dem, min Frøken, og af Dem selv at erfare, at Deres Helbred nogenlunde er gjenvunden. Ce n'est que le premier pas qui coute, og naar det er vel tilbagelagt, vende Kræfterne umærkelig tilbage; jeg vil haabe, at de nu allerede have gjort det saalænge,

at De kan mærke den samlede Sum af Kraft og Velbefindende. At De, som De siger, er kommen paa Deres gamle Plads igjen, er allerede meget vundet; med den gamle Plads vil følge det gamle Sind og den gamle jevne Tilfredshed, som jeg bilder mig ind at De maa være i Besiddelse af.

Angaaende de Trykfeil, som forskrækkede Dem paa Sygesengen, da gjør det mig ondt at maatte bekjende mig for en Deel skyldig i denne Forskrækkelse; thi jeg har gjennemlæst den sidste Correctur. Men hertil kan jeg kun sige, at jeg aldrig bliver Andet end en Stymper i denne Forretning og at mine Evner ikke her svare til min Villie, jeg er for blind til at kunne kjende Bogstavfeil, Notabene: af aandelig Blindhed. Men hvad de omtalte Rettelser angaaer, da har jeg foretaget faa og smaa; men Correcteuren [af første Ark] har upaatvivlelig foretaget adskillige, som ere undgaaede min Opmærksomhed, da jeg ikke altid confererede med Deres Manuskript, og uagtet han er en fornuftig og flittig og brav Mand, kan han maaskee have feilet i at ville være Stilist efter hans eget Hoved. Væsentlige Ting kan det imidlertid ikke være. Forklaringen af Ordet „spraa“ — som rigtignok var mig og vist $\frac{9}{10}$ Læsere ubekjendt, skyldes saaledes ingenlunde mig.

Rescencenter og Rescencioner maa man betragte med Lige-gyldighed nuomstunder. Vi leve i en materiel Tid, hvor faa have Tid til at læse, færre til at tænke over hvad de have læst. Rescencenterne betragte deres Kald fra den sædvanlige materielle Side, de rescencere for Penge, Smagen kræver stærke Artikler og svære Udtryk, det maa gaae ud over Bøgerne, thi ellers forstaaer Rescencenten ikke sit Fag og bliver en „Magister Rosiflengius“ — altsaa fremkommer haarde Domme, ligesaalidt med Grund som med Animositet. Kritiken hertillands er i Hænderne paa Journalistikkens allerdaarligste Medarbeidere, de, som ikke due til Andet — hvo vil da lægge sig saadanne Udtalelser paa Hjertet. Hvad specielt Deres Bedømmere angaaer, da kjender jeg dem ikke ved Navn, om de end sætte det under, endsige efter Mærker, og kan ingen anden Oplysning give end den ovenstaaende, som er min Overbeviisning. Lad Dem derfor, min

høistærede Frøken, ikke afholde nogen Dag fra en Virksomhed, der tilfredsstiller Dem Selv, hvilket er Hovedsagen, og et Parti af Deres Læsere; enten dette er stort eller lidet gjør ikke meget til Sagen, forudsat at det er godt og har aaben Sands og Smag for det Gode, og det tillader jeg mig at antage saalænge jeg selv hører dertil. At skrive flere Fortællinger „for simple Læsere“¹⁾ paa Titelsbladet, vil jeg give Dem Ret i, at kan være uklogt, al den Stund Folk ere simple nok til at ansee det Simple for simpelt, og have glemt den oprindelige Betydning af dette Ord, ligesom af det smukke Ord: eenfoldige. Saavidt har den gemene Simpelhed og Eenfoldighed faaet Overhaand. Men man skal ikke kæmpe mod saadanne Strømme. Nu kan dette Afsnit af Deres Virksomhed betragtes som et Heelt; begynd nu paa et andet, som vi kunne give en anden Titel. At Navnet „Godkjær“ smager lidt pedantisk, har jeg aldrig lagt Skjul paa, og vil gjerne have det ombyttet, om det kunde lade sig gjøre uden at give Afkald paa den Hæder, som det unegtelig allerede har erhvervet. Der kunde muligviis dog udfindes en eller anden Maade hvorpaa dette kunde opnaaes. Dickens satte paa sine Bøger sit tidligere pseudonyme Navn under sit eget: Charles Dickens, (Boz), dette er een Methode. Den Tid den Sorg, vil jeg imidlertid herom sige.

Angaaende Anmeldelsen i Berlingeren, da har jeg gjennemløbet adskillige Aviser uden at støde paa den omspurgte Anmeldelse. Jeg maa bekjende at jeg er en meget flygtig Avislæser og bryder mig kun lidt om deres Viisdom; jeg har kjendt altfor mange Redactioner til at have nogen sønderlig Respect for deres Orakelsprog, selv naar de sætte sig paa deres bedste delphiske Trefod.

De spørger om, hvorledes jeg har tilbragt denne Sommer? Jeg har været saa stadig i Byen, at jeg ikke en eneste Gang har været saameget som i Dyrehaven eller blot i Charlottenlund. Om Sommeren lever jeg „en Eremitte“, men nu vil jeg lufte mig lidt blandt mine Venner og tænker i Slutningen af denne Uge

¹⁾ Sibbern havde valgt denne Betegnelse. (Se Breve til og fra S., II, S. 216).

at tage paa Jagt til Holsteinborg og til Borreby i det sydlige Sjælland for det Første. Bazarer og Comiteer og allehaande lignende Trivialiteter have medtaget hele Sommeren og al min Tid; men ihvor trivielle disse Beskæftigelser end ere, saa gaar Tiden umærkelig dermed, det er næsten Søndag hver tredie Dag, og inden man veed af det, har man lutter overstrøgne Uger i Almanakken. Det er den nemmeste Maade til engang selv at blive udstrøgen af Listen, uden meget Spræl, næsten uden at man mærker det skeer.

Jeg anbefaler mig i Deres venlige Erindring, min Frøken, vil altid være meget glad ved at høre fra Dem, især at De har det vel, og skal til enhver Tid med oprigtig Beredvillighed være Dem til Tjeneste i Alt, hvad der staaer i min Magt. . . .

Kbhavn Langfredag 1855.

Deres venlige Efterspørgsel til mit Befindende burde jeg forlænge siden have besvaret, min Frøken, men da man Intet faaer omsonst i denne Verden, har jeg bagefter maatte betale den Frihed, jeg har taget mig at være nogen Tid borte fra Kjøbenhavn, med en heel Deel forsømt Arbeides Tilendbringelse. Men denne Tvang bringer mig alligevel ikke til at fortryde min Udflugt, thi jeg har havt det meget godt hos mine Venner paa Landet, og min Passion for Vinterlandskabet og Sneen er iaar bleven tilfredsstillet. Jeg var fulde ni Uger borte, og at have sin Frihed i saa lang Tid opliver unegtelig en Deel; men det frister til atter at gaae paa Reiser, saasart det bliver muligt, og jeg har nu bestemt mig til i Slutningen af denne Maaned igjen at tage til Holsteinborg, for at see Foraaret komme frem; jeg er nemlig temmelig sikker paa, at jeg kommer tidsnok til at modtage det — og saa bliver jeg vel omtrent en Maanedstid borte. For Ungdommen og Alderdommen er Landlivet bedst; i den modne og kraftige Alder skal man færdes blandt Stædernes Befolkning for at virke og samle Erfaringer. Hvad Virksomheden angaaer, da kunde jeg endnu have meget at udrette, men jeg vil dispensere mig for enkelte Tidsrum fra mine Pligter i den Retning, og min Virksomhed er heller ikke meget gavnlig, leider!

Hvad Erfaringerne angaaer, da vil jeg antage at jeg ikke behøver at gaae længer i Byskolen for deres Skyld. Derfor vil jeg her-efter jævnlig være at træffe paa Landet, midt i Idyllen efter Aarstidernes Beskaffenhed, men langt fra Ministerprætendenter og Hofspeculanter, fra al den Suurdeig, som gjør Bylivet gjæret uden nogensinde ret at klare det. See, dette er nu allerede meget for meget om mig selv.

Hvad Sibbern angaaer, da har jeg ikke seet ham siden min Hjemkomst; men jeg troer at vide, at han lever ved det Gamle.

At anbefale Dem nogen Lecture skulde være mig en stor Fornøjelse, ifald jeg havde Erfaring nok dertil i den nyere Literatur. Men den staaer jeg temmelig udenfor, og naar jeg engang imellem har Leilighed til at løbe nogle af dens Frembringelser igjennem, saa bliver jeg som oftest kjed af at have spildt min Tid. Den nyere tyske Literatur er som oftest kjedsommelig og flau, den franske pikant nederdrægtig, og dens bestandige lumpne Themaer ere nu saa fortærskede, at man altid veed forud hvorom det dreier sig. Den engelske Literatur er den eneste, der for Øieblikket interesserer mig, men den er ofte temmelig bred og drøi; imidlertid bliver man hverken et slettere Menneske ved at give sig af med den, eller føler sig benauet ved at have været en Tid i daarligt, men ganske morsomt Selskab, som, om det end ikke demoraliserer, dog efterlader ligesom en betyngtet Bevidsthed. Men de nyere engelske Forfattere med Undtagelse af nogle enkelte, der ere for berømte til at man behøver at nævne dem, interessere mig ikke saameget som nogle af de ældre, og Walter Scott og Bulwer ere ofte mit Selskab i enlige Aftentimer, og jeg har endnu aldrig fortrudt at invitere disse Gjæster til mig. Og der er den Fordeel ved disse Bøger, at man næsten altid kan faae fat paa dem, medens de moderne blive efterspurgte i det Uendelige og ere næsten ikke til at opdrive.

For de amerikanske Forhold har jeg ikke synderlig Interesse; baade Landet og Folket og dets Tendenter og Retning staae for langt fra mig, til at jeg kan finde nogen Sympathi for deres Væsen. Det forekommer mig, at ligesom alt Andet er Humbug,

saaledes er det Samme Tilfældet med Literaturen, og Styverfængeriet i hvilkensomhelst Form tiltaler mig ikke. Men her ere vi komne ind i Bedømmelser, som jeg maa tilstaae at jeg egentlig ikke er mægtig til at afgive — lad det blive mellem os, at jeg har fordristet mig til at sætte mig i Høisædet, i et ubetænksomt Øieblik.

. De gjør Ret i at tænke paa en Tour til Møen, som De jo ikke har seet, det er et venligt lille Land og Klinten er interessant. Det er længe siden jeg har været der, men jeg tænker ogsaa, engang henad Efteraaret maaskee, at tage til Marienborg¹⁾, som er min møenske Hovedstation. Det er en Lykke at have mange Godser og have dem spredte i de forskjellige Dele af Landet, samt at være vis paa, at være vel[seet] paa hvilket man indtræffer. Jeg skjønner paa dette Held og nyder det uden at være bebyrdet med Skatter og Administration.

Med megen Tak for Deres venlige Godhed at lade mig see nogle Linier fra Dem, og med de bedste Ønsker for at Deres Øine og øvrige Befindende maa være tilfredsstillende, forbliver jeg med særdeles Høiagtelse min Frøken Deres ærbødige

A. de Saint-Aubain.

Kjøbenhavn den 17 Juli 1856.

Det skulde ikke undre mig, om De, min Frøken, ifald De tænker paa mig, kalder mig en utaknemmelig Hedning, eftersom jeg endnu ikke har svaret paa Deres venlige Brev fra den 23 Mai, allerede nu næsten to Maaneder gammelt. Men jeg har deels været fraværende med Legemet, deels intetstedsværende med Aanden, eftersom jeg kun har vegeteret i en søvnlig Tilstand, paa Grund af en mindre god Helbred. Denne Sommer har været ganske afskyelig, efter mine Fornemmelser; jeg kan ikke undvære Varmen og hader Blæsten. Nu lever man lidt op igjen, ved disse faa Dages mildere Veir, og blandt mine Correspondenter, som jeg vil søge Afbigt hos, staaer De, min Frøken, øverst paa Listen til at modtage et af mine første Livstegn, som jeg, i Anledning af Deres Klage over Øinene, giver i

¹⁾ Marienborg ejedes af P. A. Tutein.

stor Stiil²⁾, i det Haab, at det skal koste Dem mindre Umage at dechiffere mine Linier.

Det har gjort mig meget ondt at erfare, at Deres Helbred i den sidste Tid har været skrøbelig, saa at Læsning og Skrivning endogsaa er faldet Dem meget besværlig. Jeg kjender af Erfaring den nerveuse Stemning man kommer i, naar Øinene lide og negte deres uundværlige Tjeneste. Men jeg haaber at et bedre legemligt Befindende ogsaa maa have Virkning paa Deres Øines Tilstand, og at de maae blive raskere med den tilbagevendende Helbred, hvorfor jeg sender Dem mine bedste og hjerteligste Ønsker.

At jeg ikke var saa heldig at kunne gjøre Deres personlige Bekjendtskab ifjor, da De var her i Kjøbenhavn, ærgrer mig endnu hvergang jeg tænker derpaa. De blandede Følelser, hvormed De nærmer Dem Fremmede, som De siger, vilde dog vel ikke have stillet sig imellem Dem og mig, da jeg dog antager, at vi tildeels kjende hinanden; og at Deres Tunghørighed skulde have lagt nogen væsentlig Hindring i Veien for vore Meddelelser, deler jeg heller ikke Deres Frygt for, thi jeg har det Held at blive forstaaet af Tunghørige. Skulde De derfor komme til Kjøbenhavn engang igjen, haaber jeg at see Dem, og jeg beder Dem om at meddele mig Deres Komme forud, for at jeg ikke atter skal være fraværende; hvis jeg ikke da skulde være borte, vil jeg ganske sikkert blive hjemme.

Saafremt jeg skulde kunne finde nogen Leilighed til at være de gamle Damer i Klerkegaden, Jomfruerne Mørk, til nogen Nytte, skal jeg visselig ikke glemme dem. Men Forholdene have i den sidste Tid meget forandret sig og de Understøttelsesforeninger, jeg tidligere har været Medlem af, existere nu ikke mere eller staaer jeg ganske udenfor, og en Uddeling af Brændsel vil vel neppe blive organiseret saaledes, at jeg faaer med den at gjøre. Dette er Politiken tildels Skyld i, den har opslugt Interesserne; Velgjørenheden er bleven en Deel af Politiken, som Partierne udøve, og da jeg staaer udenfor samtlige Partier, hvilket

²⁾ Dette Brev er skrevet med meget store Bogstaver.

unegtelig er en Feil, saa vil der ikke let blive Tale om *min* Medvirkning, ifald der blev Anledning, paa Grund af en usædvanlig streng Vinter, til at træde sammen for at uddele Brænde. Og jeg finder dette ganske naturligt, thi der er yngre Kræfter nok til Disposition, og alle mine Forbindelser ere forbrugte i Fortiden, og trætte af de Udskrivninger, jeg har foraarsaget dem naar jeg var Medlem af en Forening, der berettigede mig til at banke paa hos dem. Nu er jeg kun Medlem af Asyladministrationen og af Comiteen for Sygehjemmet, og i ingen af disse Egenskaber kan jeg gavne de nævnte Damer. Jeg skal imidlertid, som sagt, ikke glemme dem, hvis Skjebnen skulde give en uformodet Anledning dertil.

Det er min Hensigt med det bedre Veir at drage lidt ud paa Landet igjen; men jeg har endnu ikke bestemt mig for nogen bestemt Tour De spørger, om jeg skjønner paa det Gode, der er blevet mig tildeel, i mine Venners Omgang paa Landet under behagelige Vilkaar. Jeg paaskjønner dette af ganske Hjerte, og bruger denne Kuur som Ydunsæbler, der bestandig give mig nye Kræfter og paany opfriske Sindet. Og jeg har fra min tidligste Ungdom havt den Lykke at finde elskelige og dygtige Venner. Desværre svinder Kredsen af de Ældre efterhaanden sammen, og dette Aars Forsommer har berøvet mig nogle af mine kjæreste Venner; først min gamle Lærer og trofaste Ven, Professor Lütken i Sorø; han var en af vore klareste og dygtigste Tænkere, og en af de redeligste og elskeligste Charakterer jeg har kjendt; han har skrevet adskilligt under Mærket X A, som vore Politikere kunde have havt godt af at lægge sig paa Hjertet. Dernæst min gamle Ven General Castenschild¹⁾, en ridderlig Skikkelse af den gamle Tid, med dens Feil og Dyder, og dens aldrig tilbagevendende chevaleresque Tænkemaade. Og saa min gamle Tante Baronesse Gyllembourg Ehrensvärd, Moder til Johan Ludvig Heiberg, en sjelden begavet Aand i et engang yndigt Legeme, men som i sit 83de Aar var nedbrudt af Sygdom og Smerter, uden at de havde kuet Aanden og borttaget

¹⁾ til Borreby.

dens Elskelighed, ihvorvel den var sløvet og mattet. Disse Dødsfald have smertet mig meget, men jeg føler bestandig hvor sandt det er, at Mennesket aldrig dør for tidligt — og de vare Alle Himmelen værdige, hvor de ville gjenfindes. Fra saadanne begavede Mennesker bliver der bestandig en Mængde Erindringer tilbage, som indeholde en stor Glæde og fremkalde lysere Dage, da Livet stod i et andet Skær og bragte Nydelser, som det nu ikke yder længere, men som man vel heller ikke mere var skikket til at modtage.

Og nu, min Frøken, vil jeg ikke længer trætte Deres Øine og Deres Taalmodighed. Gid mit Brev maa træffe Dem saa vel, som jeg oprigtig ønsker det, gid det maatte skaffe Dem en øieblikkelig Opmuntring, ikke for dets Indholds Skyld, men for min ærlige Villies Skyld, og lad det derfor overbevise Dem om, at jeg med fuld Høiagtelse forbliver Deres hengivne Ven

A. de Saint-Aubain.

Fra Pastor Marckmann¹⁾ har jeg længe ikke hørt; jeg veed imidlertid at hans Datter er bleven forlovet med en ung Advocat Salicath²⁾ i Haderslev, en meget brav Mand.

Borreby Mandag 23 Januar 1860.

De har sandelig megen Grund, min Frøken, til at ansee mig for høist utaknemmelig, thi jeg har ikke alene forsømt at bevidne Dem min Erkjendtlighed for den Glæde, Deres Besøg og personlige Bekjendtskab i denne Sommer har gjort mig, men ogsaa at bringe Dem min Tak for det meget venlige Brev, jeg modtog fra Dem i November Maaned. Men allerede dengang gjorde en lille Øiensygdøms mig det vanskeligt baade at læse og at skrive, især det Sidste, og senere tiltog denne endnu mere, saa at jeg ganske maatte afholde mig derfra. Nu kan jeg igjen nogenlunde raade mig selv i den Henseende, dertil har Landet og Frihed, baade aandelig og legemlig, hjulpet mig, og den Maaned, jeg nu har tilbragt her, hos mine kjæreste Venner, hvor

¹⁾ Den bekendte Patriot J. V. M., der tog sig af Frøken Ross's Forfattervirksomhed.

²⁾ C. S., senere Borgmester Næstved.

jeg føler mig mest hjemme, har været mig en Forfriskning, som jeg umulig kunde finde i det nu temmelig ubehagelige Kjøbenhavn, hvor alle Forhold synes at skulle blive totalt forkluddrede¹). Jeg er saaledes undgaaet at være Vidne til alle de uhyggelige og modbydelige Gadetumulter, som man har tillagt for megen Vigtighed og taget saa forkeert som muligt, saa at man har opnaaet at føie Politiautoritetens Prostitution til den lange Række af Prostitutioner, som vi lide under. De har vel sagtens ogsaa hørt tale om, at disse Tumulter skulle blive ledede af et „høitstaaende Reactionsparti“. Tro imidlertid ikke denne Usandhed, De skal faae at see at ingen af alle de mange Arresterede vil kunne paapege noget saadant betalende Parti. Pøbelen har handlet frivillig, uden Ledelse, kun tilskyndet af den almindelige Indignation, som endelig ogsaa er trængt ned til dens Bevidsthed. Og dertil har Branden af Frederiksborg Slot ikke bidraget ubetydeligt. Det er blevet klart for Enhver, at den skandaleuse Mangel paa Hensyn for al Forsigtighed, og den hele miserable Wirthschaft derude, har skilt os ved det stolteste og smukkeste Minde, vi eiede og havde i dette fattige Land. Hvad jeg personlig har lidt derved, kan jeg ikke sige Dem; jeg har fra min tidligste Ungdom været knyttet til den gamle Borg med mange Baand, har tilbragt et Par Maaneder der hvert Aar, i en lang Række af Aar²), og har kjendt hver Krog og hvert Meubel og hvert Maleri. Der ligger en Nemesis i denne Brand, som man ikke let kan miskjende; den opstod fra en ny Kamin, som var bleven reist med Grevinde Danners kronede Navneziffer, det var første Gang det var blevet anbragt paa det gamle Slot, det var for frækt. Da reiste Slotsaanden sig, og slængte Kaminen med Skjændselsmærket ned igjennem alle fire Etager og lige ned i Viinkjældereren, som om den vilde anvise det sit rette Element, og Luerne jøge alle Beboerne ud og rensede efter dem, lige indtil det Altar, hvor den eneste usalvede danske Konge havde

¹) Sammenstil det Følgende med Brevet i dette Tidsskrifts 3. Række, 6. Bind, S. 174—75.

²) I Frederiksborg besøgte han Landsdommer H. L. Nansens fraskilte Hustru, født Hassler, Priorinde for Estvadgaards Kloster, og dennes Døtre.

staaet for Altaret med Louise Rasmussen. Nu kan man dog see paa Ruinerne med Ærefrygt, men den er dyrt betalt. Ja, min Frøken, jeg bliver ilter, naar jeg tænker paa denne Sorg, og Pennen er kun altfor villig, det beder jeg Dem tilgive. —

Jeg er her paa en behagelig Maade bleven afbrudt af et Brev fra Conferenceraad Sibbern med et indlagt fra Dem. Sibbern skriver mig, at *han* vil besørge Sagen angaaende Frøken Sievekings Biographie¹⁾ ordnet for Dem, og den kan ikke være i bedre Hænder, det er jeg overbeviist om Jeg tvivler ikke om, at denne Biographie vil interessere Almeenheten, og især Amalie Sievekings mange danske Venner. Jeg har kjendt lidt til hende personlig, da jeg har seet hende hos Enkedronningen under hendes Besøg i Kjøbenhavn. Jeg har altid havt stor Høiagtelse for hende og funden hende meget elskværdig, hendes philanthropiske Virksomhed er mig ligeledes temmelig godt bekjendt, og jeg deler fuldkommen Deres Anskuelse, at hendes Liv er baade til Glæde og til Opbyggelse. Maaskee Sibbern allerede i dette Øieblik har faaet Sagen arrangeret og har underrettet Dem om Udfaldet, jeg vil af ganske Hjerte ønske det. For den venlige Tanke at ville give mig en Andeel i Deres Tillid, bringer jeg Dem min erkjendtligste Tak.

Det er noget seent at komme med gode Ønsker for det begyndte Aar, men ikke destomindre kan jeg ikke slutte disse Linier uden af ganske Hjerte at ønske Dem ret megen Glæde og Tilfredshed i 1860; ihvad Aaret saa end skal bringe Dem og os Alle, det vil dog vistnok indeholde mange Guldkorn, naar vi blot forstaae at samle dem. Jeg troer at De, min Frøken, er en flittig og besindig Samler, der forstaaer at finde Guds kjærlige Gaver der, hvor Andre ikke kunne see dem, jeg vil da kun ønske at Deres Helbred maa være saa god, at den ikke lægger Dem Hindringer i Veien, og at navnlig Deres Øine maa staae dem bi — det vil ogsaa være til Glæde for Andre, og sandelig ikke mindst for Deres ærbødigst hengivne A. d. St.-Aub.:

¹⁾ Denne Bog, som Frøken R. havde oversat fra Tysk og forkortet noget, udkom 1861 i Kommission hos Eibe.

Kbhavn d. 28 April 1861.

De har ventet længe paa Svar paa Deres venlige Brev af 16de Marts, min kjære Frøken, det er ikke ganske min Skyld, og jeg skylder Dem Oplysning desangaaende. Jeg har nemlig tilbragt næsten hele Vinteren paa Landet og kom først tilbage til Kjøbenhavn efterat Deres Brev var begyndt en Vandring efter mig, og det naaede mig endelig, efter betydelige Omveie, herhjemme Samtidig vilde jeg have tilskrevet Dem, men da faldt jeg over en af Publicums meget yndede Appellsinkrællinger, paa Trappen til Maleriudstillingen, og forstuvende min høire Haand i Leddet, den skal det nu altid gaae ud over, lader det til Nu kan jeg atter skrive, uden videre Besværlighed, end nogen Ømhed, og hermed har De Opløsningen paa min hidtil haardnakkede Taushed, som De seer har været tvungen.

Hvad Manuscriptet [til Amalie Sievekings Levned] angaaer, da vil det meget forsinke Sagen, hvis jeg skal gjennemlæse det, da jeg deels har meget knap Tid, og det for længere Tid, paa Grund af de Standsninger i mine Forretninger, som alle mine Vederværdigheder med min Haand have forarsaget; mine Øine ere ogsaa temmelig angrebne, jeg har vanskeligt ved at læse skrevne Sager, og kan ofte ikke taale at læse ved Lys. Jeg vil derfor ikke kunne være Dem til Nytte paa denne Maade.

Hvad Forkortningen af Bogen angaaer, da stoler jeg ganske paa Deres Mening, og da *De* finder den for langtrukken, vil jeg tilraade at bortskære alle Unødvendigheder. Bogen er jo udgivet af en Veninde af Frøken Sieveking, denne har taget Alt med og vistnok manglet den Freidighed i Anskuelsen, som hører til for rigtig at vurdere et saadant Værk, og for at skille Klinten fra Hveden. Jeg mener, at *De* er i Besiddelse af denne Freidighed, og da *De* jo ogsaa er en *Veninde* af den Afdøde, vil De vistnok ikke borttage Noget, som hellere maatte blive staaende, som er imod en sund og simpel Følelse. Jeg mener derfor, at *De* frit kan tage alt det bort, som har trættet Dem, og at *De* vil kunne gjøre dette saaledes, at Contexten ikke lider derved. Vi leve ikke i en langsom Tid, Alt gaaer hurtigt og med Dampkraft, selv det man læser, vil man komme let og hurtigt til Ende

med, lange Betragtninger og overflødige Mellemsætninger blive Læserne kede af, og hvad der, som De selv siger, er „tørt, langtrukket og fastende“, hvad der er fuldt af „Gjentagelser og Hverdagsnak“ og hører til „den tyske Snakkelyst“, det vil jeg raade til at kaste overbord, thi De kan være overtudet om, at om end tyske Læsere kunne døie Sligt, saa ville danske Læsere ikke have dermed at gjøre. En tung Læsning gjør kun søvnige Læsere, og det duer ikke. Nu vil jeg indrømme, at det kan være meget vanskeligt at gjøre saadanne Forkortelser i Breve, men jeg troer at *De* vil kunne gjøre dem. Ialfald maae de gjøres af en Qvinde, og det er ogsaa en Grund for, at jeg vægrer mig ved dette Arbeide, om jeg end havde Tid. Dersom Skriftet blev behandlet med Kniven af en Mand, vilde man idelig mærke Amputationerne, det vilde miste Sammenhængen og blive haardt og fragmentarisk. Der maa en Qvindehaand til at fortage disse Afpudsninger uden at overskære Traaden paa noget Sted; kun derved kan det foeminine bevares, og det kan ingen Mand gjøre; om han end tog nok saa lempeligt derpaa vilde man mærke hans Haandtag hvor det faldt. Jeg taler forresten som den Blinde om Farverne, da jeg ikke kjender Bogen; men jeg glæder mig til at kjende den i Deres Bearbejdelse, Originalen vilde jeg derimod ikke falde paa at læse.

. . . . Det har glædet mig, min kjære Frøken, at erfare at De er saa vel, at De atter kan begynde Deres forrige Virksomhed. Det er dog kun i Arbeide man finder Tilfredshed og Kræfter, om det end slider en Deel paa Kræfterne i en anden Forstand. Med det bedste Ønske for at Deres ikke maae svingte Dem, forbliver jeg med sand Høiagtelse Deres hengivne A. de Saint-Aubain.

Nyhavn 11 Septbr. 1861.

Deres venlige Brev, min Frøken, har netop truffet mig, ligesom jeg staaer i Begreb med at foretage en Efteraarstour paa Landet, efterat have tilbragt næsten hele Sommeren i Kjøbenhavn, med Undtagelse af nogle Uger, som jeg levede ude paa Strandveien lige ved Dyrehaven, der for mig er den smukkeste Skov, jeg kjender, og hvor jeg har tilbragt mange rolige

Timer i den behagelige Slentren om, der er en af mine Passioner. De seer heraf, at jeg har havt det ganske godt, trods det ustadige Veir.

. . . . Hvad Deres Ønske angaaer, at jeg skulde skrive en Indledning til Amalie Sievekings Levned, da maa jeg indvende derimod, for det Første at jeg ikke duer dertil, og for det Andet at det ingenlunde vilde være Bogen til Gavn. Min i flere Henseender exceptionelle Stilling har skilt mig ved den Indvirkning, jeg maaskee ellers kunde have erhvervet mig, og det vilde opvække megen Forbauselse, hvis jeg vilde paatage mig at introducere et saadant Værk, som jeg dertil hverken kjender paa Tydsk eller paa Dansk. Jeg er ganske af Deres Mening, at Conferenceraad Sibbern neppe vilde skrive en Indledning, som De vilde blive tilfreds med, trods det oprigtige Venskab han har for Dem, og jeg vilde hellere i Deres Sted henvende mig til en Geistlig derom. Hvis De tilfældigviis kjender Dr. Fog, da vilde et Par Ord fra ham gavne Bogen mere, end mange Linier fra — jeg havde nær sagt vilkensomhelst anden. Paulli kunde maaskee [Ludvig] Mynster interessere derfor, ifald De ikke selv kjender ham¹⁾

Kbhavn 8 Novbr 1861.

De vil tilgive, min Frøken, at jeg ikke allerede har bragt Dem min Tak for Deres venlige Brev og Amalie Sievekings Levnet, hvormed De overraskede mig. Da mine Øine have været meget angrebne i den sidste Tid, har jeg først nu tilendebragt Læsningen af denne Biographie, som har interesseret mig meget. Da jeg ikke kjender den tydske Original, kan jeg ikke bedømme om De har skaaret meget bort eller om De maaskee kunde have sammentrukken det Beholdte endnu mere; men saameget kan jeg sige, at den læses med Interesse, at jeg ikke har funden den tør og uinteressant hist og her, som De mener, om jeg end kan synes, at den af og til er lidt mere vidtløftig, end vor Jernbandedamptid tilstæder. Det meget Gode, der er i den, opveier rigelig

¹⁾ Bogen udkom uden Fortale.

disse Mangler. Saaledes hører jeg den ogsaa almindeligst bedømmes, og jeg troer at kunne sige, at den har et godt Publikum. Om Afsætningen staaer i Forhold dertil, er en heel anden Sag, jeg vil ønske det. De bedste og skjønksomste Læsere ere meget ofte dem, der ikke høre til Kjøbernes Antal — de ere dog alligevel de retteste Dommere

De er saa god at spørge hvor Deres Bog har truffen mig. I min Stue i Nyhavn, som jeg ikke har forladt i længere Tid. Min Hensigt at tage paa Landet blev opsat fra Dag til Dag, paa Grund af Ildebefindende, dette har endnu ikke rettet sig, men er snarere tiltaget, saa at jeg nu har givet mig i Kuur, for at faae Ende paa denne nerveuse, gigtigske, øiensvækkede og legemssvækkede Tilstand, i hvilken Alt er kommet aflave, forekommer det mig, alene med Undtagelse af min Taalmodighed, som jeg daglig frygter skal ogsaa blive angreben; jeg kæmper imidlertid, for at forsvare denne sidste Forskandsning til det Yderste

Kjøbenhavn d. 29 Aug. 1864.

Det har fornøiet mig meget, min Frøken, at see Brev fra Dem og vide mig bevaret i Deres velvillige Erindring; jeg slutter ogsaa af Deres Brev, at De befinder Dem nogenlunde vel, og har bevaret Deres Interesse for de vante Beskæftigelser og de gode Formaal — om disse end ikke bringe Fordeel, saa give de dog Tilfredshed, og denne er dog i Grunden mere værd. Det bedrøver mig imidlertid at høre, at Deres sidste Foretagende, langtfra at have lønnet sig, tvertimod har bragt Dem ubehagelige Forviklinger, jeg kjender desværre slige for godt, til at kunne høre Deres med LigeGYldighed. Jeg beklager meget, at jeg slet ikke kan være Dem til Nytte i denne Sag, hverken med Raad eller Daad; jeg har ikke det fjerneste Bekjendtskab til Boghandler Eibe, og veed intet Middel til at paavirke ham, og jeg kan heller ikke anvise nogen Udvei i den miserable Tilstand, som al god Litteratur er nedsjunket i for Tiden. Vi vrævle og kjævles fra Morgen til Aften, som Hunde og Katte, Ingen bryder sig om god eller alvorlig Lecture, forskruede og forløiede Aviser er

Publicums eneste Næring — vi have ogsaa i den Retning alle de Ulemper, som, hele Verden over, ere fulgte med de doctrinaire Regjeringer, af hvem man netop skulde have ventet Stræben i modsat Retning, og Situationen udad og indad, lige til Nationens inderste Tænkning, er complet demoraliseret og elendig. Hvad Skjebnen og Tiden vil bringe kommende Generationer kan kun Gud vide — vi have neppe noget Godt ivente.

. Jeg kan meget vel indsee, at det vil være Dem meget tungt at maatte underrette Grevinde Hardenberg-Reventlow¹⁾ om Udfaldet af Entreprisen, som hun jo dog, eftersom jeg har opfattet Sagen, selv har foranlediget. Naar man gaaer i Caution, maa man altid være belavet paa, i Uheldstilfælde, at komme til at svare til Beløbet, og Grevinden har vist ofte været i det Tilfælde, at maatte betale for Personer og Sager, som hun har mindre Grund til at interessere sig for, end her er Tilfældet, hvor Agtelse og Venskab danne en god Grund . . . Hun, om hvem jeg har den Mening at hun er et genereust og venligt Gemyt, vil neppe finde Sagen saa slem, som De nu forestiller Dem . . . Maaskee har Boghandleren, som jo havde en Cautionist at holde sig til, heller ikke gjort sig saamegen Umage for at befordre Afsætningen, som han vilde have gjort, hvis Risikoen havde været hans egen. Men disse Betragtninger føre os ikke videre og gaae formeget ind paa det personlige Gebeet, til at man kan gjøre dem gjeldende. Tiden har ikke været fordeelagtig for saadanne Foretagender, den er maaskee bleven trættet af Philantrophie, og gaaer afveien for Philantroperne.

. Hvad mig angaaer, da har jeg i de sidste to Aar været plaget af Tryk og Smerter i Underlivet, hidrørende fra formodede indvendige Forhærdelser, som dog ikke have været værre, end jeg har kunnet taale dem²⁾. Siden Nytaar har jeg imidlertid maattet holde mig inde fra 6 Januar til de sidste Dage af Marts, og nu senere fra 12 Mai og fremdeles, da Veiret har været mig for uvenligt til at gaae ud, og jeg desuden af og til

¹⁾ Lucie C. A. A. H. G. W. Haugwitz-Hardenberg-Reventlow, født Prinsesse Schönaich-Carolath.

²⁾ Det var en Nyresygdom, han led under.

har ligget tilsengs. Hvorlænge denne Qvarantaine skal vare kan jeg ikke vide, men jeg har saaledes vænnet mig til det isolerede Liv, at jeg ikke føler Savnet af Omgang, og godt kan finde mig i at være hjemme. De skal derfor ikke ansee mig for i altfor høi Grad at være en Barmhjertighedens Gjenstand. Faae vi nogen Erstatning i mildt Efteraar, haaber jeg endnu at kunde komme lidt paa Landet, Sommertourene bleve der Intet af, hverken ifjor eller iaar.

. . . . Med de oprigtigste Ønsker for Deres Vel i enhver Henseende, forbliver jeg, min Frøken, Deres A. de Saint-Aubain¹⁾.

Fremmede Adelsslægter i Danmark.

XI. v. Passow.

Af C. E. A. Schøller.

Familien v. Passow hører hjemme i Meklenborg, hvor den har eiet Godserne Grambow, Gremmelin, Passow, Radum m. m. og hvor den blomstrer endnu. Tre forskjellige Linier (Afsnit I, II, III), hvis indbyrdes Forbindelse imidlertid ei kan paavises, er kommen her til Landet i det 17 og 18 Aarhundrede, men alt tidligere var et Medlem af Slægten bleven knyttet til Danmark, idet meklenborgsk Geheimeraad *Hartvig v. Passow* til Gremmelin c. 1630 ved sit Ægteskab med Øllegaard Pentz, Enke efter Hofmester Joachim Barnewitz en kort Tid blev Eier af Rudbjerggaard og Fredsholm paa Lolland. Familiens Vaaben er i Sølvfelt en springende sort Vindspiller med Guldhalsbaand, ligesom paa Hjelman²⁾; her i Landet har enkelte Medlemmer brugt Vindspilleren i rødt Felt og paa Hjelman en Krone³⁾, medens andre paa Hjelman fører 4 Standarter.

I. N. N. v. Passow. Børn: A—B.

A. *Cort Hartvig Passow*, f. c. 1656, blev $\frac{6}{11}$ 1667 Page ved det danske Hof⁴⁾, er i Novb. 1677 Lieutenant i B. Bülows Regiment og i Marts 1682 Capitain i Fricompagniet paa Aggershus. $\frac{31}{8}$ 1687 blev han Capitain i Marschalcks gev. Dragon Regt., $\frac{2}{2}$ 1689 Major og $\frac{14}{3}$ 1696 Oberstlieutenant i Aggerh.

¹⁾ Han døde d. 25. Novbr. 1865. ²⁾ v. Ledebur II, 183, Siebmacher V. 333. ³⁾ Dansk Adelslex. II. 69. ⁴⁾ Rentekammerets Bestallingsbog.